ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Ερμηνεία του κατά Ιωάννην Ευαγγελίου

Ενότητα: 5

Χρήστος Καρακόλης

Τμήμα Θεολογίας

1. a 5
2. b. 5
3. c. 6
4. d. 8
5. e. 10
6. f. 11
7. g. 11
8. h. 12
9. i. 13
10. j. 14
11. k. 15

1. a

18,1-11: Ο Ιησούς παραδίδεται αυτοβούλως στους διώκτες του, ενώ οι μαθητές του αφήνονται ελεύθεροι. Ο Σίμων Πέτρος κόβει το αυτί του δούλου του αρχιερέα, αλλά ο Ιησούς του απαγορεύει κάθε χρήση βίας τονίζοντας εκ νέου το εκούσιο της παραδόσεώς του

1: Μετά το πέρας της προσευχής του κεφ. 17 ο Ιησούς και οι μαθητές εξέρχονται από τα τείχη των Ιεροσολύμων και περνούν στην αντίπερα όχθη του χειμάρου των Κέδρων, κατευθυνόμενοι προς κάποιον κήπο, γνωστό από τη συνοπτική παράδοση ως Γεθσημανί (βλ. Μτ. 26,36· Μκ. 14,32). 3: Η σύλληψη του Ιησού γίνεται μέσα στη νύχτα. Είναι η στιγμή που δρουν οι αντίθεες δυνάμεις, ενώ αντίθετα ο Ιησούς δρα με το φως της ημέρας. Σε συμβολικό επίπεδο, ενώ ο Ιησούς και οι μαθητές του δεν χρειάζονται τεχνητό φως, διότι ο Ιησούς είναι το «φως του κόσμου» (βλ. 1,9· 8,12· 9,5) και όποιος περπατάει δίπλα του δεν κινδυνεύει να σκοντάψει (πβλ. 11,9-10), οι διώκτες του κρατούν στα χέρια τους δαυλούς και λυχνάρια, διότι βαδίζουν μέσα στη νύχτα (πβλ. 3,19), μακριά από το «φως του κόσμου», το οποίο επιδιώκουν να σβήσουν άπαξ διά παντός. 4: Ο Ιησούς παραδίδεται αυτοβούλως διατηρώντας την πρωτοβουλία των κινήσεων, ακόμη και τη στιγμή της συλλήψεώς του. 5-6: Η φράση «εγώ είμαι» του Ιησού αποτελεί (όπως και στους στ. 6,20· 8,24.28) φανέρωση του ονόματος του Θεού της ΠΔ (πβλ. Εξ. 3,14: «εγώ είμαι αυτός που υπάρχει»). Η σημασία αυτή, που υπερβαίνει την απλή εκ μέρους του επιβεβαίωση της ανθρώπινης ταυτότητάς του, φαίνεται από το ότι στο άκουσμα της φράσης αυτής οι στρατιώτες και οι φρουροί υποχωρούν και πέφτουν καταγής σε στάση ακούσιας προσκύνησης ενώπιον του φανερωθέντος ουράνιου βασιλιά. 7-9: Ο Ιησούς παραδίδει εαυτόν εκ νέου στους διώκτες του δίνοντάς τους έμμεσα την άδεια να τον συλλάβουν και συγχρόνως προστάζοντάς τους να αφήσουν τους μαθητές του να φύγουν. Ο συλλαμβανόμενος Ιησούς παρουσιάζεται έτσι ως ο απόλυτος κυρίαρχος της σκηνής. 10-11: Ο Ιησούς δεν επιτρέπει τη χρήση βίας με σκοπό την προστασία του. Ο δρόμος του είναι ο δρόμος του εκούσιου πάθους σε υπακοή προς το θέλημα του Πατέρα. Το μαχαίρι πρέπει να παραμείνει στη θήκη. Ο Σίμων Πέτρος δεν θα καταστεί ως μαθητής του Ιησού πολεμιστής, αλλά βοσκός των προβάτων του (βλ. 21,15-17).

2. b.

12-14: Ο συλληφθείς Ιησούς οδηγείται αρχικά στον Άννα, πεθερό του Καϊάφα για την προκαταρκτική ανάκριση. Εντωμεταξύ συγκαλείται το Μέγα Συνέδριο, ώστε η δίκη του Ιησού να έχει ολοκληρωθεί πριν από την αυγή της επόμενης μέρας.

12: Ρωμαίοι και Ιουδαίοι εκπροσωπούν τις δυνάμεις του αντίθεου κόσμου που εναντιώνεται στον Ιησού και συνεπώς στον ίδιο τον Θεό. 13: Ο Άννας ανήκει μεν στην τάξη των αρχιερέων, Μέγας Αρχιερεύς όμως είναι ο Καϊάφας. Το αξίωμα του Μεγάλου Αρχιερέως ήταν ισόβιο. 14: Η ακούσια προφητεία του Καϊάφα (βλ. 11,50-52) ερμηνεύει θεολογικά το νόημα του Πάθους του Ιησού, ο οποίος θα πεθάνει για τη σωτηρία και την ενότητα του Ισραήλ, αλλά και όλων των τέκνων του Θεού ανά τον κόσμο.

15-18: Ο Σίμων Πέτρος και ένας άλλος μαθητής ακολουθούν τον Ιησού μέχρι την αυλή του Άννα. Μια υπηρέτρια αναγνωρίζει τον Πέτρο ως μαθητή του Ιησού, αλλά εκείνος το αρνείται.

15: Ενδεχομένως ο «άλλος μαθητής» να είναι ο μαθητής που ιδιαίτερα αγαπούσε ο Ιησούς, ο κατά την παράδοση συγγραφέας του ευαγγελίου Ιωάννης (βλ. 13,23· 19,26· 21,7.20). 17-18: Σε συμβολικό επίπεδο ο Πέτρος απαρνείται τον Ιησού και βρίσκεται μακριά του. Έτσι ζεσταίνεται μαζί με τους ανθρώπους του κόσμου κοντά στη φωτιά.

19-24: Ο Άννας διεξάγει την προανάκριση του Ιησού. Ο Ιησούς αρνείται να συμμετάσχει στη διαδικασία αυτήν, διότι είναι παράνομη, προσχηματική και με προαποφασισμένη έκβαση. Έτσι ο Άννας αποστέλλει τον Ιησού δεμένο στον Καϊάφα για τη διεξαγωγή της κύριας δίκης.

19-21: Ο Άννας ζητάει από τον Ιησού να του μιλήσει για τη δράση και τη διδασκαλία του κατ' ιδίαν και μέσα στη νύχτα. Ο Ιησούς απαντάει ότι κήρυξε πάντοτε δημόσια και επομένως ο Άννας μπορεί να μάθει τα πάντα από τον λαό που τα άκουσε. Έτσι ο Ιησούς δηλώνει έμμεσα ότι η δράση και η διδασκαλία του πραγματοποιούνται στο φως της ημέρας και ότι δεν έχει τίποτε να κρύψει. Αντίθετα η σύλληψη και η ανάκρισή του πραγματοποιούνται μέσα στο σκοτάδι της νύχτας, διότι αυτοί που τον συνέλαβαν και τον ανακρίνουν είναι άνθρωποι του σκότους και δρουν με σκοτεινό τρόπο. Ο Ιησούς προτείνει έμμεσα αλλαγή της διαδικασίας, να γίνει δηλαδή η ανάκρισή του παρουσία του λαού, ο οποίος άκουσε τη διδασκαλία του και μπορεί με αντικειμενικό τρόπο να δώσει μαρτυρία για όσα ο Ιησούς έχει πει. 22: Το ράπισμα του φρουρού δείχνει την έλλειψη οποιουδήποτε αντεπιχειρήματος στην πρόταση του Ιησού. Οι άνθρωποι του σκότους δεν επιθυμούν τη συνέχιση της διαδικασίας με το φως της ημέρας και δη στον δημόσιο χώρο, αλλά θέλουν να την ολοκληρώσουν μυστικά, μέσα στο σκοτάδι. 23: Στο ερώτημα του Ιησού τι ακριβώς κακό είπε, ώστε να δεχτεί το χτύπημα, δεν δίνεται καμία απάντηση. 24: Ο Άννας αποστέλλει τον Ιησού στον Καϊάφα βλέποντας ότι η διαδικασία της προανάκρισης δεν οδηγείται στο καταδικαστικό για τον Ιησού αποτέλεσμα, που ο ίδιος επιδιώκει.

25-27: Η αφήγηση επιστρέφει στον Σίμωνα Πέτρο, ο οποίος αρνείται δύο ακόμη φορές ότι είναι μαθητής του Ιησού. Αμέσως μετά λαλεί ένας πετεινός θυμίζοντάς του τη σχετική πρόρρηση του Ιησού (13,38).

26: Ο Πέτρος αρνείται τον Ιησού, για να προστατέψει τον εαυτό του, ειδικά έχοντας κόψει το αυτί του δούλου του αρχιερέα, πράξη που σύμφωνα με τον νόμο τιμωρείται με το κόψιμο και του δικού του αυτιού (Εξ. 21,24· Λευ. 24,20· Δευτ. 19,21). Έτσι αποδεικνύεται πολύ περισσότερο ότι η αγάπη του Πέτρου για τον Ιησού δεν φτάνει μέχρι του σημείου να πεθάνει γι' αυτόν, παρά τους περί του αντιθέτου ισχυρισμούς του (13,36-38). Ο Ιησούς αποδεικνύεται ότι γνωρίζει την καρδιά του Πέτρου καλύτερα από ό,τι ο ίδιος ο Πέτρος.

3. C.

28-38α: Ο Ιησούς οδηγείται από την οικία του Καϊάφα στο πραιτώριο. Ο Πιλάτος ανακρίνει τον Ιησού, ο οποίος επιβεβαιώνει ότι είναι βασιλιάς, αλλά ότι η βασιλεία του δεν είναι από αυτόν τον κόσμο.

28: Ο ευαγγελιστής δεν αναφέρεται καθόλου στη διαδικασία της δίκης του Ιησού, η οποία πραγματοποιήθηκε στο σπίτι του Καϊάφα, σύμφωνα και με τη συνοπτική παράδοση (βλ. Μτ. 26,57-66· Μκ. 14,53-65· Λκ. 22,54-71)./ Οι Ιουδαίοι δεν εισέρχονται στο πραιτώριο, για να μη μιανθούν εν όψει του εορτασμού του Πάσχα, τη στιγμή που οδηγούν άδικα τον ίδιο τον Υιό του Θεού στον θάνατο. Εφαρμόζουν δηλαδή τον μωσαϊκό νόμο τυπολατρικά και ως πρόσχημα, για να επιτύχουν τη θανάτωση του Ιησού. 29-31: Είναι προφανές ότι ο Ιησούς, όταν οδηγείται στον Πιλάτο, έχει ήδη δικαστεί και καταδικαστεί στο σπίτι του Καϊάφα, διότι οι Ιουδαίοι ζητούν από τον Πιλάτο να επικυρώσει τη θανατική ποινή, που οι ίδιοι έχουν ήδη προαποφασίσει. 30: Το ότι οι Ιουδαίοι αποφεύγουν να διατυπώσουν σαφή κατηγορία κατά του Ιησού παραπέμπει συμβολικά στην αναμαρτηρία του (πβλ. 8,46)./ Οι Ιουδαίοι ελπίζουν ότι με την πίεση που θα ασκήσουν στον Πιλάτο θα τον αναγκάσουν να συναινέσει στη δική τους προειλημμένη απόφαση. 31: Το Μέγα Συνέδριο δικαιούνταν να επιβάλει κάθε είδους ποινές σε Ιουδαίους εκτός από τη θανατική ποινή, την οποία έπρεπε να επικυρώσουν και να εκτελέσουν οι ρωμαϊκές αρχές. 32: Ο ευαγγελιστής αναφέρεται εδώ

στα χωρία 3,14· 8,28· 12,32. 33-34: Οι Ιουδαίοι έχουν ήδη επιχειρήσει να ανακηρύξουν τον Ιησού βασιλιά τους μετά τον πολλαπλασιασμό των άρτων, αλλά ο Ιησούς δεν συνέπραξε σε αυτό./ Η απάντηση στο γιατί ο τίτλος «ο βασιλιάς των Ιουδαίων» δεν εκφράζει αρκούντως την ταυτότητα και την αποστολή του Ιησού δίνεται παρακάτω, όταν ο Ιησούς λέει στον Πιλάτο ότι η βασιλεία του «δεν προέρχεται απ' αυτόν τον κόσμο» (18,36). Ο τίτλος «βασιλιάς των Ιουδαίων» έχει αποσπασματικό και δυνητικά εθνικοαπελευθερωτικό χαρακτήρα, καθώς αναφέρεται σε μία μόνο από τις 12 φυλές του Ισραήλ, και συνδέεται με τις αλυτρωτικές αντιλήψεις των Ιουδαίων σε μια εποχή που δεν υπάρχει πια Ιουδαίος βασιλιάς. Βέβαια ως σύνθρονος με τον ουράνιο βασιλιά, τον Θεό-Πατέρα (βλ. 1,18· 17,5), και συγχρόνως ως ο Μεσσίας του Ισραήλ (βλ. 1,49-50· 4,25-26) ο Ιησούς είναι και βασιλιάς των Ιουδαίων, με πνευματική όμως και όχι με εγκοσμιοκρατική έννοια./ Ο Ιησούς επικαλείται την προσωπική κρίση του Πιλάτου υποδεικνύοντάς του έμμεσα ότι δεν πρέπει να επηρεάζεται από αυτά που ακούει. 36-37: Ο Ιησούς καταρρίπτει την υποβόσκουσα κατηγορία ότι είναι επαναστάτης κατά της ρωμαϊκής εξουσίας. Διακηρύσσει όμως ότι όντως είναι βασιλιάς, του οποίου η βασιλεία δεν προέρχεται από αυτόν τον κόσμο, και επομένως είναι θεϊκή βασιλεία (πβλ. 3,3.5). 38: Ο Πιλάτος αποδεικνύεται ότι δεν αγαπάει την αλήθεια, διότι αλλιώς θα καταλάβαινε τα λόγια του Ιησού. Η ερώτησή του «τι είναι αλήθεια;» φανερώνει ότι δεν αντιλαμβάνεται πως η αλήθεια ταυτίζεται με το πρόσωπο του Ιησού, που βρίσκεται μπροστά του, και με το περιεχόμενο των λόγων του (πβλ. 14,6).

18,38β-19,16α: Ο Πιλάτος προσπαθεί να πείσει τους Ιουδαίους να δεχτούν την απελευθέρωση του Ιησού. Τελικά όμως υποκύπτει στις πιέσεις τους και επικυρώνει τη θανατική καταδίκη του Ιησού.

18,39: Ο τίτλος του βασιλιά (των Ιουδαίων) χρησιμοποιείται επανειλημμένα στη συνέχεια της διηγήσεως. Ο Πιλάτος τον χρησιμοποιεί ειρωνικά, χωρίς να αντιλαμβάνεται ότι ο Ιησούς είναι στην πραγματικότητα απείρως ανώτερος όχι μόνο από έναν «βασιλιά των Ιουδαίων», αλλά ακόμη και από τον παντοδύναμο για τα ανθρώπινα μέτρα Καίσαρα. 40: Οι Ιουδαίοι αρνούνται τη χρήση του συγκεκριμένου τίτλου για τον Ιησού, τη στιγμή που ο Ιησούς είναι ως Μεσσίας ο βασιλεύς όλου του Ισραήλ, αλλά επίσης και ολόκληρου του δημιουργηθέντος κόσμου. Νομίζοντας πως έχουν εξουσία πάνω στον Ιησού επιλέγουν την απελευθέρωση του εγκληματία Βαραββά και τη θανάτωση του Υιού του Θεού, από τον οποίο πηγάζει η ζωή των πάντων (πβλ. 1,3-4). 19,1: Η τιμωρία του Ιησού αποσκοπεί στο να ικανοποιήσει το μένος των Ιουδαίων εναντίον του, ώστε τελικά να δεχτούν την απελευθέρωσή του. 2-3: Η ειρωνική συμπεριφορά απέναντι στον Ιησού συνεχίζεται από τους στρατιώτες, οι οποίοι τοποθετούν στο κεφάλι του κορώνα από αγκάθια και τον τυλίγουν με κόκκινο μανδύα, που είναι το χρώμα των βασιλικών ενδυμάτων, αλλά συγχρόνως και το χρώμα του αίματος. Με τη λεπτομέρεια αυτήν τονίζεται συμβολικά ότι Ιησούς είναι συγχρόνως ο ένδοξος, αλλά και ο πάσχων Μεσσίας για τη σωτηρία όλου του κόσμου. Η συνύπαρξη των δύο αυτών στοιχείων, της δόξας και του Πάθους, επιβεβαιώνεται και από το ότι οι στρατιώτες αφενός προσφωνούν τον Ιησού «βασιλιά των Ιουδαίων», αφετέρου όμως τον χτυπούν στο πρόσωπο. 4-5: Ο Πιλάτος προαναγγέλλει την έξοδο του Ιησού από το εσωτερικό του πραιτωρίου στην αυλή, εκεί όπου ο ίδιος συνομιλεί με τους Ιουδαίους. Ο Ιησούς εξέρχεται φορώντας το αγκάθινο στεφάνι και τον κόκκινο μανδύα, σε μια σκηνή που μοιάζει με παρωδία ενθρονίσεως. Ο αντίθεος κόσμος εκπροσωπούμενος εδώ τόσο από τους Ιουδαίους, όσο και από τους Ρωμαίους, αντιλαμβάνεται τις μεσσιανικές-βασιλικές αξιώσεις του Ιησού, αλλά πιστεύοντας ότι έχει εξουσία πάνω του, τον ειρωνεύεται μετατρέποντας τις αξιώσεις αυτές σε παρωδία. Αυτό όμως που δεν γνωρίζουν όσοι οργανώνουν αυτήν την παρωδία και μετέχουν σ' αυτήν είναι ότι ο ίδιος ο Ιησούς τούς έχει παραχωρήσει την εξουσία να κάνουν όλα αυτά, έτσι ώστε να εκπληρωθεί στο ακέραιο η αποστολή που του ανέθεσε ο Πατέρας του. 6: Ο Πιλάτος ονομάζει τον Ιησού «άνθρωπο», μην μπορώντας να διακρίνει ότι εκτός από αληθινός άνθρωπος είναι συγχρόνως και αληθινός Θεός (βλ. 1,1· πβλ. και 20,28). 7: Είναι η πρώτη φορά που οι Ιουδαίοι κοινοποιούν στον Πιλάτο σαφώς την έκβαση της δικής τους δίκης, που έχει προηγηθεί στο σπίτι του Καϊάφα: Ο Ιησούς έχει ήδη καταδικαστεί σε θάνατο με την κατηγορία της βλασφημίας σύμφωνα με

τον μωσαϊκό νόμο (πβλ. 5,18· 8,58-59· 10,30-31). Οι Ιουδαίοι προσπαθούν να ασκήσουν πίεση στον Πιλάτο, ώστε να αποδεχθεί αυτήν την ετυμηγορία, αφού βάσει του ρωμαϊκού νόμου δεν δικαιούνται να εκτελέσουν τη θανατική ποινή. 8: Ο Πιλάτος ως εθνικός είναι εξοικειωμένος με την ιδέα ότι υπάρχουν «θείοι άνθρωποι», άνθρωποι δηλαδή που έχουν συγγένεια με τους θεούς. Φοβούμενος μήπως όντως αντιμετωπίζει έναν τέτοιον άνθρωπο ο Πιλάτος ρωτάει τον Ιησού από πού προέρχεται. 10-11: Στη συνέχεια ο Πιλάτος διαπιστώνει ότι δεν μπορεί να φοβίσει τον Ιησού, πράγμα που τον κάνει να θέλει ακόμη περισσότερο να τον ελευθερώσει, καθώς διαισθάνεται ότι ο Ιησούς είναι στην πραγματικότητα ανώτερος από αυτό που δείχνει./ Το ότι κάθε επίγεια εξουσία προέρχεται από τον Θεό φανερώνει ότι στην πραγματικότητα ο Πιλάτος αντλεί την εξουσία του από τον ίδιο τον Υιό του Θεού, που βρίσκεται κατηγορούμενος μπροστά του, αφού όλα όσα έχει ο Πατέρας στην κατοχή του τα έχει και ο Υιός./ Το ότι οι Ιουδαίοι έχουν μεγαλύτερη ευθύνη από τον Πιλάτο δεν σημαίνει ότι και ο Πιλάτος δεν έχει ευθύνη. 12: Ο Πιλάτος αντιλαμβάνεται το νόημα των λόγων του Ιησού και επιχειρεί για άλλη μία φορά να απελευθερώσει τον Ιησού. Στο σημείο αυτό οι Ιουδαίοι επιστρατεύουν μετά το θρησκευτικό και το πολιτικό επιχείρημα: Ο Ιησούς αξιώνοντας για τον εαυτό του βασιλική εξουσία επιβουλεύεται την εξουσία του Καίσαρα. Συνεπώς, εάν ο Πιλάτος τον απελευθερώσει, θα χάσει την εύνοια του Καίσαρα. Έτσι ο Πιλάτος καταδικάζοντας τον Ιησού επιλέγει τελικά την εύνοια του Καίσαρα από την υπακοή στον Θεό, από τον οποίο ακόμη και ο Καίσαρας αντλεί την εξουσία του (βλ. 19,11). 14: Ο Πιλάτος για άλλη μία φορά χρησιμοποιεί τον τίτλο του «βασιλιά» για τον Ιησού προσπαθώντας να πείσει τους Ιουδαίους να δεχτούν την απελευθέρωσή του. 15: Οι αρχιερείς δηλώνουν ανοιχτά τη νομιμοφροσύνη τους απέναντι στον Καίσαρα ως τον μόνο βασιλιά τους και απορρίπτουν κατηγορηματικά το ότι ο Ιησούς θα μπορούσε να είναι βασιλιάς τους. Με αυτόν τον τρόπο απορρίπτουν τον ίδιο τον Θεό, τον αληθινό βασιλιά και Μεσσία τους, τον Ιησού Χριστό. Από την άλλη πλευρά ο πραγματικός εξουσιαστής του κόσμου δεν είναι ο Καίσαρας, αλλά ο διάβολος. Ζητώντας λοιπόν τον θάνατο του Ιησού οι Ιουδαίοι εκτελούν το θέλημα του διαβόλου και υπάγουν εαυτούς στην εξουσία του.

4. d.

16β-30: Ο Ιησούς σταυρώνεται στον Γολγοθά ανάμεσα σε δύο κακούργους. Οι αρχιερείς διαμαρτύρονται για την επιγραφή «Βασιλιάς των Ιουδαίων». Οι στρατιώτες μοιράζουν τα ρούχα του Ιησού μεταξύ τους. Ο Ιησούς αναθέτει τη φροντίδα της μητέρας του στον αγαπημένο μαθητή του. Όταν διψάει, οι στρατιώτες του δίνουν ξύδι και τότε εκείνος αφήνει την τελευταία του πνοή.

18: Καθώς ο Ιησούς σταυρώνεται μεταξύ δύο κακούργων, φαίνεται σαν να είναι ο χειρότερος από τους τρεις, ενώ στην πραγματικότητα είναι αναμάρτητος (βλ. 8,46). Δεδομένου ότι η ώρα της σταύρωσης είναι στο Ιω. η υπέρτατη ώρα του δοξασμού του Ιησού, το γεγονός ότι ο Ιησούς δοξάζεται σταυρωνόμενος μεταξύ δύο κακούργων επιβεβαιώνει ότι όντως η βασιλεία του δεν προέρχεται από αυτόν τον κόσμο (18,36) και ότι δεν μπορεί να κατανοηθεί με βάση τα κριτήρα αυτού του κόσμου. 19-20: Η διατύπωση της κατηγορίας βάσει της οποίας ο Ιησούς καταδικάστηκε σε θάνατο ουσιαστικά επιβεβαιώνει ότι ο Ιησούς ως ο αληθινός μεσσίας είναι μεταξύ άλλων όντως και βασιλιάς των Ιουδαίων, χωρίς βέβαια το βασιλικό του αξίωμα να εξαντλείται στα όρια του Ιουδαϊσμού, αφού ως Θεός είναι συγχρόνως βασιλιάς ολόκληρου του κτιστού κόσμου. Ουσιαστικά η επιγραφή της κατηγορίας κατά του Ιησού («Βασιλιάς των Ιουδαίων») επιβεβαιώνει σημειολογικά ότι οι Ιουδαίοι οδήγησαν στον θάνατο τον ίδιο τους τον Μεσσία. 20: Πρόκειται ουσιαστικά για το πρώτο οικουμενικό κήρυγμα σχετικά με τη μεσσιακότητα του Ιησού, έστω και αν αυτό είναι έμμεσο. Η απόδοση της επιγραφής στις τρεις διεθνείς γλώσσες της εποχής (αραμαϊκά, λατινικά και ελληνικά), καθώς και το ότι ο τόπος της σταυρώσεως του Ιησού βρίσκεται κοντά στα Ιεροσόλυμα, επιτρέπουν στο πλήθος που έχει μαζευτεί από τα πέρατα της οικουμένης για τον εορτασμό του Πάσχα να διαβάσει και να

κατανοήσει το περιεχόμενό της. Το χριστολογικό κήρυγμα απευθύνεται πλέον σε ολόκληρη την οικουμένη και όχι μόνο στους Ιουδαίους της Παλαιστίνης (πβλ. 12,20-23). 21: Οι αρχιερείς αντιλαμβάνονται τη σημασία της επιγραφής και γι' αυτό ζητούν από τον Πιλάτο να την αλλάξει. Επιβεβαιώνουν έτσι ουσιαστικά ότι αρνούνται τον Ιησού και δέχονται ως βασιλιά τους μόνο τον Καίσαρα (βλ. 19,15). 22: Αρνούμενος ο Πιλάτος να αλλάξει τη διατύπωση της επιγραφής, διατηρεί τη μεσσιακή δυνατότητα κατανόησής της. 22: Το μοίρασμα των ρούχων του Ιησού μεταξύ τεσσάρων στρατιωτών και η κλήρωση, για να πάρει ένας από αυτούς ανέπαφο τον άρραφο χιτώνα του, εκπληρώνουν την προφητεία του Ψ. 21,19. Παράλληλα οι στρατιώτες συμβολίζουν τα έθνη που βρίσκονται στα τέσσερα σημεία του ορίζοντα και στα οποία θα εξαπλωθεί η χριστιανική ιεραποστολή. Ο άρραφος χιτώντας που δεν σκίζεται, αλλά παραμένει ανέπαφος συμβολίζει την ενότητα της Εκκλησίας απανταχού της οικουμένης. 25: Ο Κλωπάς αναφέρεται και στο Λκ. 24,18. 26-27: Ο Ιησούς έχει την ευθύνη της προστασίας και της φροντίδας της μητέρας του προφανώς λόγω του ότι ο σύζυγός της ο Ιωσήφ έχει ήδη πεθάνει (βλ. 1,45 και 2,1). Έτσι ο Ιησούς αναθέτει πεθαίνοντας την προστασία της μητέρας του στον αγαπημένο μαθητή του. Το ότι δεν αναλαμβάνουν τη φροντίδα της μητέρας του Ιησού οι αδελφοί του οφείλεται ίσως στο ότι, ενώ η μητέρα του Ιησού ανήκει στην κοινότητα των πιστευόντων, αυτό δεν συμβαίνει με τους αδελφούς του (βλ. 7,3-5). Φαίνεται στο σημείο αυτό επίσης η πολύ μεγάλη σημασία που αποδίδει η ιωάννεια κοινότητα στο πρόσωπο της μητέρας του Ιησού, αφού αυτή συνδέεται τόσο στενά από τον ίδιο τον Ιησού με τον θεμελιωτή της κοινότητας, τον αγαπημένο μαθητή./ Πρόκειται για τα δύο πιο κοντινά στον Ιησού πρόσωπα εντός της ευαγγελικής διήγησης (βλ. 2,1-5· 13,23-25). 28: Γίνεται αναφορά στον Ψ. 68,22. Ο Ιησούς επιβεβαιώνει ότι εκτός από Θεός είναι και αληθινός άνθρωπος. Εκτός αυτού είναι έντονη η αντίθεση μεταξύ της πλήρους, πλην όμως εκούσιας, αδυναμίας του Ιησού να ξεδιψάσει τον εαυτό του και του ότι ο ίδιος είναι η πηγή του ζώντος ύδατος (βλ. 4,10.14). 29: Το ξινισμένο κρασί ήταν σύνηθες ποτό των στρατιωτών για την καταστολή του έντονου αισθήματος της δίψας. Και εδώ είναι έντονη η αντίθεση μεταξύ της εικόνας του ανεξάντλητου νερού ανώτερης ποιότητας που θα ρεύσει μέσα από την ύπαρξη του καθενός που θα πιστέψει στον Ιησού (7,38), αλλά και του ίδιου του Ιησού ως αυτού που ξεδιψάει όποιον προσέρχεται με πίστη σ' αυτόν (7,37), και από την άλλη πλευρά του ελάχιστου ξινισμένου κρασιού που δίνουν στον Ιησού οι στρατιώτες ως απάντηση στη δίψα του. Φαίνεται έτσι καθαρά ποια είναι η ποιότητα και η ποσότητα της δωρεάς του Ιησού προς τον κόσμο και το τι έχει να αντιπροσφέρει ο κόσμος στον Ιησού./ Ο ύσσωπος, φυτό που χρησιμοποιούνταν σε καθαρτήριες τελετές (βλ. Λευ. 14,51-52· Ψ. 50,9), δείχνει σε συμβολικό επίπεδο ότι ολοκληρώνεται πλέον το εξιλαστήριο έργο του Ιησού για τις αμαρτίες του κόσμου (βλ. 1,29). 30: Με αυτό συνδέεται το ρήμα «τετέλεσται», που χρησιμοποιεί ο Ιησούς πεθαίνοντας, δηλαδή «το έργο μου ολοκληρώθηκε»./ «Παρέδωσε το πνεύμα»: Δεν πρόκειται για το Άγιο Πνεύμα, αλλά για το ανθρώπινο πνεύμα του Ιησού.

19,31-37: Προκειμένου να μην υπάρχουν κρεμασμένα σώματα κατά τη γιορτή του Πάσχα, οι στρατιώτες θανατώνουν τους δύο κακούργους, ώστε να τους κατεβάσουν από τον σταυρό. Ο Ιησούς όμως είναι ήδη νεκρός. Ένας στρατιώτης τρυπάει την πλευρά του, από την οποία ρέει αίμα και νερό.

31: Εμμέσως ο ευαγγελιστής καταδεικνύει εδώ το μέγεθος της πώρωσης των Ιουδαίων αρχόντων, οι οποίοι στέλνουν στον θάνατο τον ίδιο τον σαρκωθέντα Υιό του Θεού, αλλά δεν θέλουν να παραμείνουν τα σώματα των σταυρωμένων κρεμασμένα στον σταυρό, για να μη μιανθεί η ημέρα του Πάσχα./ Το σπάσιμο των ποδιών των σταυρωμένων καθιστούσε άμεσο τον θάνατό τους, καθώς δεν μπορούσαν πλέον να στηρίξουν στα πόδια τους το βάρος του κρεμασμένου σώματός τους, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να αναπνεύσουν και να πεθαίνουν από ασφυξία. 34: Ο στρατιώτης τρυπάει την πλευρά του Ιησού, ώστε να πιστοποιήσει τον θάνατό του./ Το αίμα που ρέει από την πληγή του Ιησού δείχνει ότι η εξιλαστήρια θυσία του για την άφεση των αμαρτιών του κόσμου (1,29)

έχει πλέον ολοκληρωθεί, καθώς ο Ιησούς είναι νεκρός οριστικά και αμετάκλητα. Σε αυτήν τη θυσία μετέχει προσωπικά όποιος τρώγει το σώμα και πίνει το αίμα του Ιησού Χριστού στο πλαίσιο της Θείας Ευχαριστίας (6,53-58). Το νερό που ρέει από την πληγή του Ιησού σηματοδοτεί τη δυνατότητα των πιστευόντων να αναγεννηθούν από τον Θεό (1,12-13), δηλαδή μέσω του Βαπτίσματος με νερό και με το Άγιο Πνεύμα (3,5). Συγχρόνως όμως συμβολίζει και τη ζωοποιό δωρεά του Ιησού, η οποία στο ευαγγέλιο παρουσιάζεται μεταξύ άλλων και με την εικόνα του νερού που ρέει από το εσωτερικό των ανθρώπων (4,14· 7,38). 35: Το γεγονός αυτό είναι τόσο απίστευτο, αλλά και τόσο σημαντικό θεολογικά, ώστε επισφραγίζεται με τη μαρτυρία του ίδιου του ευαγγελιστή ως αυτόπτη μάρτυρα. 36: Επιβεβαιώνεται εδώ μέσω του χωρίου Εξ. 12,46 (πβλ. Αρ. 9,12· Ψ. 33,21) ότι ο Ιησούς θανατώθηκε κατά τον τύπο της θανάτωσης των πασχάλιων αμνών. Όπως η θυσία των πασχάλιων αμνών, και ειδικά το αίμα τους, έσωσε τους πρωτότοκους γιους των Ισραηλιτών από τον θάνατο πριν από την έξοδό του περιουσίου λαού από την Αίγυπτο (βλ. Εξ. 12,21-25), αντίστοιχα και η θυσία του Ιησού ως του «αμνού του Θεού» (1,29), ακριβώς την ώρα που σφάζονταν οι πασχάλιοι αμνοί στα Ιεροσόλυμα την παραμονή του Πάσχα, σώζει ολόκληρο τον κόσμο από τον πνευματικό θάνατο λόγω της αμαρτίας του. 37: Το χωρίο προέρχεται από το εβραϊκό κείμενο του Ζαχ. 12,10. Το νόημά του στο πλαίσιο του Ιω. είναι ότι οι εθνικοί, εκπροσωπούμενοι από τους Ρωμαίους στρατιώτες που τρύπησαν με τη λόγχη τους τον Ιησού, θα προσβλέψουν τελικά σε αυτόν για τη σωτηρία τους.

19,38-42: Ο Ιωσήφ από την Αριμαθαία παραλαμβάνει το σώμα του Ιησού με την άδεια του Πιλάτου, για να το κηδεύσει. Ο Νικόδημος φέρνει μύρο για την τέλεση των επιταφίων τυπικών. Το σώμα του Ιησού τοποθετείται σε κενό μνημείο κοντά στον τόπο της σταύρωσης.

38: Το νεκρό σώμα του Ιησού δεν ατιμάζεται, όπως συνέβαινε κανονικά με τους εκτελούμενους κακοποιούς (πβλ. και 19,33)./ Αν και κρυφός μαθητής του Ιησού λόγω του φόβου των Ιουδαίων, ο Ιωσήφ κάνει αυτό που δεν τολμούν να κάνουν οι φανεροί μαθητές του Ιησού. Έτσι κατ' ουσίαν παύει να είναι κρυφός μαθητής και δηλώνει μέσω των πράξεών του δημόσια την πίστη και την αγάπη του προς τον Ιησού. 39: Το ίδιο ισχύει και για τον Νικόδημο, ο οποίος έχει ήδη εκδηλωθεί έμμεσα υπέρ του Ιησού στο Μέγα Συνέδριο (7,50-51)./ Η ποσότητα του μύρου είναι εξωπραγματικά μεγάλη και παραπέμπει στην ταφή ενός βασιλιά (πβλ. 18,36). 40: Η λεπτομερής παρουσίαση του ιουδαϊκού έθους, σύμφωνα με το οποίο το σώμα του νεκρού δενόταν με πάνινες λωρίδες, καθιστά ακόμη πιο εντυπωσιακό το γεγονός της αναστάσεως του Ιησού. 41: Το κενό και καινούργιο μνημείο, καθώς και το ότι βρίσκεται σε έναν κήπο, αποτελούν επίσης μοτίβα βασιλικής ταφής. 42: Έπρεπε η ταφή να έχει ολοκληρωθεί πριν από τη δύση του ήλιου, διότι από τότε και εξής άρχιζε η αργία της εορτής του Πάσχα, που μάλιστα στη συγκεκριμένη περίπτωση συνέπιπτε και με την αργία του Σαββάτου.

5. e.

20,1-10: Μετά την παρέλευση της αργίας του Σαββάτου η Μαρία η Μαγδαληνή ανακαλύπτει ανοιχτή την είσοδο του μνήματος. Ενημερώνει αμέσως σχετικά τον Πέτρο και τον αγαπημένο μαθητή, οι οποίοι σπεύδουν στον τάφο και διαπιστώνουν την απουσία του σώματος του Ιησού.

2: Η Μαρία η Μαγδαληνή βγάζει το εύλογο για κάποιον που δεν περιμένει την ανάσταση του Ιησού συμπέρασμα ότι το σώμα του έχει μετακινηθεί, πιθανότατα από τον κηπουρό (βλ. 20,15). Η αγάπη των μαθητών και μαθητριών του Ιησού δεν συνοδεύεται ακόμη από την αληθινή πίστη προς αυτόν και από την ορθή κατανόηση της ταυτότητάς του./ Είναι σαφές οτι ο Σίμων Πέτρος και ο αγαπημένος μαθητής είναι οι δύο κυρίαρχες προσωπικότητες μεταξύ των μαθητών του Ιησού./ 4: Το ότι ο αγαπημένος μαθητής φτάνει στον τάφο πριν από τον Πέτρο δείχνει ότι βρίσκεται ακόμη και σ' αυτήν την περίπτωση πιο κοντά στον Ιησού (πβλ. 13,22-26). 5-6α: Από την άλλη πλευρά δεν εισέρχεται

στον τάφο, αλλά αφήνει τον Πέτρο να εισέλθει πρώτος, αναγνωρίζοντάς του έμμεσα τα πρεσβεία τιμής (πβλ. 1,42). 6β-7: Το γεγονός ότι οι πάνινες λουρίδες και το σουδάριο κείτονται στον τάφο, το τελευταίο μάλιστα διπλωμένο, αποκλείει κάθε περίπτωση μετακίνησης ή κλοπής του νεκρού σώματος. Η μόνη δυνατότητα ερμηνείας της απεκδύσεως του σώματος από τα ιουδαϊκά του σάβανα είναι ότι ο Ιησούς δεν είναι πλέον νεκρός. 8: Σε αυτό το συμπέρασμα καταλήγει ο αγαπημένος μαθητής, που εισέρχεται στο μνήμα μετά τον Πέτρο και πιστεύει στην ανάσταση του Ιησού, και μάλιστα μόνο από τις διαθέσιμες ενδείξεις και χωρίς να έχει δει τον ίδιο τον Αναστάντα. 9: Δεν είναι βέβαιο σε ποιο χωρίο της ΠΔ αναφέρεται το συγκεκριμένο σχόλιο (πβλ. 2,19-22· Λκ. 24,45-46). Το κατεξοχήν παλαιοδιαθηκικό κείμενο που θεωρείται στη συνοπτική παράδοση ως προφητεία για την ανάσταση του Χριστού είναι το Ιων. 2,1 (πβλ. Μτ. 12,39-41· 16,4· Λκ. 11,29-32).

6. f.

20,11-18: Η Μαρία η Μαγδαληνή βλέπει δύο αγγέλους μέσα στον τάφο. Εν συνεχεία βλέπει τον ίδιο τον Ιησού, τον περνάει όμως για τον κηπουρό που πήρε το σώμα του δασκάλου της. Ο Ιησούς την προσφωνεί με το όνομά της, δεν της επιτρέπει να τον αγγίξει και την αποστέλλει να αναγγείλει στους μαθητές τη συνάντησή τους.

12: Με τη συγκεκριμένη τοποθέτησή τους οι δύο άγγελοι δείχνουν πού ακριβώς ήταν τοποθετημένο το νεκρό σώμα του Ιησού πιστοποιώντας με αυτόν τον τρόπο την ανάστασή του. 13: Η Μαρία η Μαγδαληνή δεν αντιλαμβάνεται το νόημα της παρουσίας των αγγέλων και εμμένει στο ότι κάποιος πήρε το νεκρό σώμα του Ιησού. 16: Η Μαρία αντιλαμβάνεται ότι αυτός με τον οποίο συνομιλεί είναι ο Ιησούς, όταν εκείνος την προσφωνεί με το όνομά της. Η σκηνή θυμίζει την εικόνα του Ιησού ως του καλού ποιμένα που φωνάζει τα πρόβατά του με το όνομά τους και εκείνα γνωρίζουν τη φωνή του και τον ακολουθούν (10,3-5). Ο Ιησούς είναι προσιτός σε όποιον εκείνος θέλει, με όποιον τρόπο θέλει και όταν το θέλει./ Το ότι η Μαρία τον αποκαλεί «διδάσκαλο» είναι σωστό (πβλ. 13,13), αλλά δεν περιγράφει επαρκώς την πραγματική ταυτότητά του. Αυτό θα συμβεί αργότερα στην αφήγηση μέσω της ομολογίας του Θωμά (20,28). 17: Μπορεί να έχει πραγματοποιηθεί η Ανάσταση, αλλά όχι ακόμη η αποχώρηση του Ιησού από τον κόσμο και η άνοδός του στον Πατέρα του. Αυτό σημαίνει ότι ο Ιησούς δεν έχει ακόμη αποστείλει το Άγιο Πνεύμα στους μαθητές του (πβλ. 16,7), και επομένως κανένας δεν μπορεί να έχει πλήρη πρόσβαση σε αυτόν. Μετά την Ανάσταση δυνατότητα πλήρους κοινωνίας με τον Ιησού δίνεται μόνο μέσω του Αγίου Πνεύματος (14,26· 15,26· 16,7)./ Πλέον οι μαθητές δεν θεωρούνται ούτε δούλοι (ως μαθητές, βλ. 13,16· 15,15.20) ούτε φίλοι του Ιησού (15,13-15), αλλά αδελφοί του. Η πνευματική αναγέννησή τους έχει συνεπώς συντελεστεί (βλ. 1,12· 3,3-8). Ο Πατέρας του Ιησού είναι πλέον και Πατέρας των μαθητών. Οι μαθητές ανήκουν πια στην οικογένεια του Θεού ως οργανικά μέλη της./ Ο Ιησούς προαναγγέλλει στους μαθητές του διά στόματος της Μαρίας της Μαγδαληνής την επιστροφή του στον Πατέρα του εκπληρώνοντας όλα αυτά τα οποία προείπε στο πλαίσιο των αποχαιρετιστήριων λόγων του (βλ. 14,1-28).

7. g.

20,19-22: Ο Αναστάς εμφανίζεται στους μαθητές το βράδυ της ημέρας που αναστήθηκε και τους παρέχει την ειρήνη του, το Άγιο Πνεύμα, καθώς επίσης και την εξουσία της αφέσεως των αμαρτιών.

19: Οι μαθητές φοβούνται ακόμη, πράγμα που σημαίνει ότι δεν έχουν πιστεύσει αληθινά στην Ανάσταση του Ιησού, παρά τα όσα τους μετέφερε η Μαρία η Μαγδαληνή, αλλά και ο αγαπημένος μαθητής./ Ο Ιησούς χαιρετάει τους μαθητές με τον καθιερωμένο εβραϊκό χαιρετισμό της ειρήνης. Όμως επαναλαμβάνει και δεύτερη φορά τον ίδιο χαιρετισμό (20,21), πράγμα που σημαίνει ότι δεν

πρόκειται για την ειρήνη με την τρέχουσα έννοια του όρου, αλλά για τη δωρεά της ειρήνης του Θεού και του Υιού του, του Ιησού Χριστού (πβλ. 14,27· 16,33). 20: Δείχνοντάς τους τα χέρια και τα πόδια του ο Ιησούς αποδεικνύει ότι είναι όντως ο διδάσκαλός τους, που σταυρώθηκε και αναστήθηκε, και όχι κάποιο φάντασμα. 21: Πρόκειται για την εκπλήρωση της προαναγγελίας του Ιησού ότι θα στείλει τους μαθητές του στον κόσμο, για να συνεχίσουν το έργο του (14,12-14), διαφυλάσσοντάς τους συγχρόνως από τον πονηρό (πβλ. 17,11-23). 22: Το ότι ο Ιησούς παρέχει το Άγιο Πνεύμα στους μαθητές του σημαίνει ότι η αποχώρησή του από τον κόσμο και η επιστροφή του στον Πατέρα έχουν πλέον ολοκληρωθεί. Σε αντίθεση με τη Μαρία τη Μαγδαληνή προηγουμένως (20,17), οι μαθητές έχουν μέσω του Αγίου Πνεύματος πλήρη πρόσβαση στον Ιησού και κοινωνία μαζί του. Τώρα πλέον όλα όσα έκανε και είπε ο Ιησούς, συμπεριλαμβανομένων και των σχετικών προφητειών της ΠΔ, είναι κατανοητά και επίκαιρα./ Το Άγιο Πνεύμα παρέχεται στους μαθητές μέσω της εκπνοής του Ιησού. Αυτό αποτελεί σαφή παραπομπή στη ζωοποίηση του ανθρώπου από τον Θεό μέσω εμφύσησης στη διήγηση της δημιουργίας (Γεν. 2,7). Η παροχή του Αγίου Πνεύματος αποτελεί κατ’ ουσίαν πράξη ζωοποίησης και ολοκληρώνει την αναγέννηση των μαθητών ως παιδιών του Θεού (πβλ. 1,12-13). 23: Μπορεί ο Ιησούς να σήκωσε με τον θάνατό του ως αμνού του Θεού (1,29) τις αμαρτίες όλου του κόσμου, όμως και οι μαθητές του είναι εξουσιοδοτημένοι από τον ίδιο τον Ιησού να διαχειρίζονται την άφεση των αμαρτιών των ανθρώπων ανάλογα με την πίστη τους προς αυτόν (πβλ. 8,24· 9,39-41) καταρχάς μέσω του χριστιανικού βαπτίσματος (3,3-5) και κατά δεύτερον μέσω της συμμετοχής στη ζωή της Εκκλησίας (πβλ. Α΄ Ιω. 1,8-2,2).

20,24-29: Ο Θωμάς δηλώνει ότι δεν θα πιστέψει, αν δεν δει τον Αναστάντα και δεν ακουμπήσει το σώμα του. Στην επόμενη εμφάνισή του ο Ιησούς προτρέπει τον Θωμά να πράξει αυτό που χρειάζεται, για να πιστέψει. Ο Θωμάς ομολογεί την πίστη του, και ο Ιησούς μακαρίζει όσους πιστέψουν χωρίς πρώτα να χρειαστεί να δουν.

25: Το ότι ο Θωμάς θέτει ως προϋπόθεση, για να πιστέψει, το να δει και να ακουμπήσει τα σημάδια του πάθους στο σώμα του Ιησού δείχνει ότι κατά τη γνώμη του οι μαθητές είδαν κάτι άυλο, δηλαδή κάποιο φάντασμα ή πνεύμα, όχι όμως τον ίδιο τον Ιησού που αναστήθηκε με το σώμα του. 27: Ο Αναστάς, καλώντας τον Θωμά να δει και να ακουμπήσει τα σημάδια του πάθους στο σώμα του, αποδεικνύει πέρα από κάθε αμφιβολία ότι δεν είναι ένα άυλο όραμα ή ένα φάντασμα, αλλά όντως ο Ιησούς που πέθανε και αναστήθηκε. 28: Ο Θωμάς δεν ακολουθεί την προτροπή του Αναστάντος να τον ακουμπήσει. Όντας πλέον πεπεισμένος για το ότι όντως ο Ιησούς βρίσκεται μπροστά του και πιστεύοντας στην ανάστασή του, προβαίνει στην υψηλότερη ομολογία πίστεως του Ιω. αποκαλώντας τον Ιησού «Κύριο και Θεό» του, δηλαδή αποδίδοντάς του θεία κυριότητα και ταυτότητα, που κατά την ιουδαϊκή πίστη, όπως αυτή εκφράζεται στο Σεμά (Δευτ. 6,4), μόνο στον Θεό του Ισραήλ μπορούν να αποδοθούν. Έτσι η ευαγγελική αφήγηση κλείνει με τον ίδιο τρόπο που ανοίγει, δηλαδή με την αναγνώριση και διακήρυξη της θεότητας του Λόγου (πβλ. 1,1), αυτήν τη φορά όμως όχι μόνον από την προοπτική του αφηγητή, αλλά και από την προοπτική των χαρακτήρων της αφήγησης. 29: Ο Αναστάς αποδέχεται την πίστη και την ομολογία του Θωμά, μακαρίζει όμως συγχρόνως αυτούς που θα πιστέψουν σ’ αυτόν χωρίς να τον έχουν δει με τα μάτια τους. Η διήγηση καθίσταται έτσι ένα μήνυμα για όσους αμφισβητούν την Ανάσταση, απλώς επειδή δεν είδαν τον Αναστάντα. Αυτοί δεν πρέπει να αναζητούν αποδείξεις, για να πιστέψουν, αλλά να αρκούνται στη μαρτυρία των αυτοπτών (πβλ. 1,14) και του Αγίου Πνεύματος, που μετά την επιστροφή του Ιησού στον Πατέρα είναι παρόν μέσα στην Εκκλησία (15,26). Εφόσον πιστέψουν κατ’ αυτόν τον τρόπο, θα είναι μακάριοι.

8. h.

20,30-31: Το ευαγγέλιο δεν περιλαμβάνει όλα τα θαυμαστά έργα του Ιησού, που είναι αναρίθμητα,

αλλά μόνον όσα χρειάζονται, ώστε οι αναγνώστες του να φτάσουν στην αληθινή πίστη προς το πρόσωπό του και δι' αυτής στην αιώνια ζωή.

30: Το Ιω. αποτελεί τη γραπτή μαρτυρία ενός αυτόπτη μάρτυρα για τον Ιησού και μια πρόσκληση στην πίστη προς αυτόν, που απευθύνεται σε όσους δεν τον έχουν δει. 31: Όσοι έχουν αληθινή πίστη αναγνωρίζουν ότι ο Ιησούς είναι ο αληθινός Μεσσίας και ο αληθινός Υιός του Θεού με την έννοια που αυτοί οι δύο τίτλοι αναπτύχθηκαν και αναλύθηκαν αφηγηματικά και θεολογικά σε ολόκληρο το προηγηθέν κείμενο του ευαγγελίου. Όποιος από τους αναγνώστες πιστέψει μέσω του κειμένου του ευαγγελίου στον Ιησού και υιοθετήσει τη συγκεκριμένη ομολογία πίστεως, θα έχει την αιώνια ζωή, που αποτελεί και το περιεχόμενο του μακαρισμού του στ. 20,29.

9. i.

21,1-14: Ο αναστάς Ιησούς εμφανίζεται εκ νέου σε επτά μαθητές του στη λίμνη της Τιβεριάδας την ώρα του ψαρέματος. Με δική του θαυματουργική παρέμβαση οι μαθητές πιάνουν πολλά ψάρια και έτσι τον αναγνωρίζουν. Ο Ιησούς τούς παραθέτει το τραπέζι μοιράζοντάς τους ψωμί και ψάρι.

2: Πιθανώς οι δύο ανώνυμοι μαθητές να είναι ο Φίλιππος και ο Ανδρέας, οι οποίοι κατάγονταν από τη Γαλιλαία. Ο αγαπημένος μαθητής είναι σύμφωνα με την εκκλησιαστική παράδοση, αλλά και με τα ιστορικοφιλολογικά δεδομένα ο Ιωάννης, ο ένας από τους δύο γιους του Ζεβεδαίου (πβλ. Μτ. 4,21· Μκ. 1,19· Λκ. 5,10). 3: Η πρωτοβουλία του Πέτρου για νυκτερινό ψάρεμα φαίνεται να είναι αυθόρμητη. Οι υπόλοιποι μαθητές τον ακολουθούν επίσης αυθόρμητα, πράγμα που δείχνει ότι όλοι τους γνωρίζουν την τέχνη του ψαρέματος. 6: Πρόκειται για εξωπραγματική ποσότητα ψαριών, αφού επτά άνδρες δεν μπορούν να τραβήξουν το δίχτυ. Το θαύμα καθίσταται ακόμη εντυπωσιακότερο από το ότι όλα αυτά τα ψάρια πιάνονται μέσα σε μηδενικό σχεδόν χρόνο, καθώς επίσης και από το οτι, ενώ οι πεπειραμένοι ντόπιοι ψαράδες δεν έχουν καταφέρει να πιάσουν τίποτε καθ' όλη τη διάρκεια της νύχτας, ένας άγνωστος ξένος από την όχθη υποδεικνύει το μέρος που πρέπει να ρίξουν το δίχτυ, το οποίο μάλιστα βρίσκεται ακριβώς δίπλα στο πλοιάριό τους. 7: Η θαυματουργική ψαριά οδηγεί τον αγαπημένο μαθητή στο συμπέρασμα ότι ο ξένος που βρίσκεται στην όχθη είναι ο Ιησούς. Το ότι ο Πέτρος πέφτει στο νερό, για να φτάσει όσο πιο σύντομα γίνεται σ' αυτόν, φανερώνει τον ζήλο του να δείξει πόσο πολύ τον αγαπάει (πβλ. 21,15-17), ακριβώς επειδή τον έχει αρνηθεί (βλ. 18,17.24.27). 9-10: Το ψάρι και το ψωμί θυμίζουν το θαύμα του πολλαπλασιασμού των άρτων, που επίσης πραγματοποιήθηκε κοντά στη λίμνη της Γαλιλαίας. Όπως σε εκείνην την περίπτωση, έτσι και εδώ ο Ιησούς είναι αυτός που παραθέτει το γεύμα στους μαθητές με τη δική του θαυματουργική ενέργεια. 11: Ένα ακόμη στοιχείο που επιτείνει το γεγονός του θαύματος είναι ότι το δίχτυ δεν έχει σκιστεί παρά το γεγονός ότι έχουν πιαστεί σ' αυτό 153 μεγάλα ψάρια./ Η θαυματουργική ψαριά αναφέρεται στην ιεραποστολή και στα αποτελέσματά της. Ο Ιησούς είναι αυτός που στην πραγματικότητα ενεργεί την ιεραποστολή μέσω των μαθητών του. Εάν εκείνοι προσπαθήσουν από μόνοι τους, δεν μπορούν να έχουν κανένα αποτέλεσμα. Το τελικό αποτέλεσμα, που είναι εντυπωσιακό, οφείλεται αποκλειστικά στον Ιησού. Ο αριθμός 153 των μεγάλων ψαριών εκπροσωπεί κατά πάσαν πιθανότητα το σύνολο των τότε γνωστών εθνών στα οποία θα διαδοθεί η πίστη. Παρά το ότι το ιεραποστολικό εγχείρημα σε ολόκληρο τον κόσμο υπερβαίνει τις δυνάμεις των μαθητών, αυτό καθίσταται εφικτό λόγω της βουλήσεως και της παρουσίας του Ιησού ανάμεσά τους. 13: Το μοίρασμα του ψωμιού παραπέμπει εμμέσως πλην σαφώς στη Θεία Ευχαριστία (πβλ. 6,11 και 6,53εξ.). Το μοίρασμα του ψαριού συνδέει τον αναστάντα με τον επίγειο Ιησού και ειδικά με τον πολλαπλασιασμό των άρτων (6,1-14).

10. j.

21,15-19: Μετά το γεύμα ο Ιησούς ρωτάει τον Πέτρο τρεις φορές αν αυτός τον αγαπάει. Ο Πέτρος απαντά ότι όντως αγαπάει τον Ιησού, για να λάβει την εντολή να ποιμαίνει τα πρόβατά του. Τέλος, ο Ιησούς προλέγει τον μαρτυρικό θάνατο του Πέτρου και του δίνει την εντολή να τον ακολουθήσει.

15: Η ερώτηση του Ιησού προς τον Πέτρο αν τον αγαπάει περισσότερο από ό,τι οι άλλοι μαθητές αναφέρεται στον προηγηθέντα ισχυρισμό του Πέτρου ότι είναι έτοιμος να θυσιάσει και τη ζωή του ακόμη, προκειμένου να ακολουθήσει τον Ιησού (13,37), τη στιγμή που οι υπόλοιποι μαθητές σιωπούσαν. Ενώ ωστόσο στο σημείο αυτό φαίνεται ο Πέτρος να αγαπά τον Ιησού περισσότερο από τους άλλους μαθητές, τελικά είναι ο μόνος που τον αρνείται, και μάλιστα τρεις φορές./ Από την απάντησή του στον Ιησού («ναι, Κύριε, εσύ ξέρεις πως σ' αγαπώ») προκύπτει ότι ο Πέτρος δεν έχει τη διάθεση να συγκριθεί με τους άλλους μαθητές, δείγμα πνευματικής ωριμότητας. Επιπλέον αναγνωρίζει πως ο Ιησούς γνωρίζει ήδη την απάντηση στο ερώτημα που θέτει, επομένως η απάντησή του είναι ειλικρινής και αληθινή./ Ο Ιησούς ως ο καλός ποιμένας έχει τα δικά του πρόβατα, τα οποία φροντίζει και τα οποία γνωρίζουν τη φωνή του και τον ακολουθούν (10,2,-5). Είναι τώρα πλέον ώρα, εφόσον ήδη έχει αποχωρήσει από τον κόσμο, να αναθέσει το έργο της διαποίμανσης των προβάτων του στους μαθητές του. Το έργο αυτό δεν ανατίθεται αποκλειστικά στον Πέτρο. Απλώς αυτό που για τους άλλους μαθητές είναι αυτονόητο, δεν είναι αυτονόητο για τον Πέτρο, ο οποίος έχει αρνηθεί τον Ιησού, και μάλιστα τρεις φορές. Γι' αυτόν τον λόγο ο Πέτρος πρέπει τρεις φορές να επιβεβαιώσει ότι αγαπάει τον Ιησού και ισάριθμες φορές να λάβει από τον Ιησού την εντολή της διαποίμανσης των προβάτων του, ώστε να εξαλειφθεί η άρνησή του και να βρεθεί στο ίδιο με τους άλλους μαθητές επίπεδο σχέσης προς αυτόν και ευθύνης απέναντί του. 17: Ο Πέτρος στενοχωρείται, διότι ο Ιησούς επαναλαμβάνει την ερώτηση περί αγάπης για τρίτη φορά, διότι αντιλαμβάνεται ότι οι ερωτήσεις αυτές έχουν σχέση με την εκ μέρους του τριπλή άρνηση. Όμως ανταποκρίνεται μέχρι τέλους αναγνωρίζοντας τη θεϊκή παντογνωσία του Ιησού. 18: Ο Ιησούς προλέγει ότι ο Πέτρος θα πεθάνει με σταυρικό θάνατο. Πράγματι ο Πέτρος θα θυσιάσει τη ζωή του για τον Ιησού, όπως ακριβώς το είχει πει κατά το τελευταίο δείπνο (βλ. 13,37), αλλά όταν θα έχει έρθει και η δική του ώρα, όπως ακριβώς ο Ιησούς θυσίασε τη ζωή του σύμφωνα με το θέλημα του Πατέρα του, όταν ήρθε η ώρα του, και όχι πιο πριν. 19: Ο Πέτρος τώρα πια, μετά την εμπειρία της μαθητείας στον Ιησού, της αρνήσεώς του, του Πάθους και της Αναστάσεως, είναι πλέον έτοιμος να ακολουθήσει πραγματικά τον Ιησού μέχρι τον θάνατο.

20-25: Ο Πέτρος ρωτάει τον Ιησού ποια θα είναι η κατάληξη του αγαπημένου μαθητή. Ο Ιησούς του απαντάει ότι αυτό δεν τον αφορά. Ο μαθητής αυτός είναι που έγραψε το ευαγγέλιο. Η κοινότητα πιστοποιεί ότι η μαρτυρία του είναι αληθινή. Οι διηγήσεις του βιβλίου αποτελούν ένα ελάχιστο μέρος των όσων έπραξε ο Ιησούς.

20: Ο αγαπημένος μαθητής ακολουθεί ήδη τον Ιησού, χωρίς εκείνος να χρειαστεί να τον αποκαταστήσει ως μαθητή, όπως συμβαίνει με τον Πέτρο, και χωρίς καν να χρειαστεί να τον καλέσει κοντά του. 22: Ο κάθε μαθητής θα έχει διαφορετική κατάληξη. Ωστόσο η κατάληξη αυτή είναι γνωστή μόνο στον Ιησού, που είναι ο απόλυτος κύριος της ζωής και της πορείας των μαθητών. Ο Πέτρος γνωρίζει όλα όσα πρέπει να γνωρίζει για τη δική του ζωή και οφείλει να ακολουθεί τον Ιησού. Η ζωή του αγαπημένου μαθητή δεν τον αφορά. 23: Επιβεβαιώνεται από την εκκλησιαστική κοινότητα του Ιωάννη ότι ο λόγος του Ιησού προς τον Πέτρο γι' αυτόν δεν σήμαινε ότι δεν θα πεθάνει μέχρι την επανέλευση του Ιησού, αλλά ότι πρέπει να κατανοηθεί ως σχήμα λόγου. Η αποσαφήνιση αυτή σημαίνει ότι ο αγαπημένος μαθητής έχει ήδη πεθάνει, όταν γράφονται αυτές οι τελευταίες γραμμές του ευαγγελίου, στις οποίες καταβάλλεται προσπάθεια να εξηγηθεί το γεγονός του θανάτου του και

να διαλυθεί η σχετική παρανόηση που, όπως φαίνεται, είχε δημιουργηθεί σε σχέση με το συγκεκριμένο λόγιο του Αναστάντος.

11. k.

24: Ο αγαπημένος μαθητής του Ιησού παρουσιάζεται εδώ για πρώτη φορά ρητά ως ο συγγραφέας του ευαγγελίου. Όμως ήδη έχει καταστεί σαφές και προηγουμένως ότι στη δική του προσωπική μαρτυρία στηρίζονται οι διηγήσεις και η θεολογική διδασκαλία του ευαγγελίου (βλ. 19,35)./ Το πρώτο πληθυντικό πρόσωπο χρησιμοποιείται εδώ (πβλ. 1,16· 3,11· και Α΄ Ιω. 1,1εξ.), ώστε να κλείσει το ευαγγέλιο με τη μαρτυρία σύνολης της κοινότητας των πιστών σχετικά με την αξιοπιστία του ευαγγελίου, όπως αντίστοιχα το ευαγγέλιο ανοίγει με τη μαρτυρία της κοινότητας των πιστών για τη θεϊκή δόξα του Ιησού Χριστού (1,14). 25: Πρόκειται για ένα σχήμα υπερβολής, μέσω το οποίου τονίζεται, όπως και στο 20,30, ότι το ευαγγέλιο δεν έχει σε καμία περίπτωση καλύψει εξ ολοκλήρου τα της ζωής του Ιησού. Υπονοείται εδώ αυτό που λέγεται ρητά στο 20,30-31, ότι δηλαδή αυτά που περιλαμβάνονται στο ευαγγέλιο είναι απλώς αντιπροσωπευτικά, επομένως δεν έχουν σκοπό την εξαντλητική βιογράφηση του Ιησού, αλλά το να οδηγήσουν στην πίστη τούς αναγνώστες του ευαγγελίου./ Η χρήση του «αμήν» στο τέλος του κειμένου δείχνει ενδεχομένως λειτουργική χρήση του ευαγγελίου ως αναγνώσματος εντός της λατρείας της εκκλησιαστικής κοινότητας του Ιωάν

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικόν και Καποδιστριακόν Πανεπιστήμιον Αθηνών, Χρήστος Καρακόλης, 2015. Χρήστος Καρακόλης. «Ερμηνεία του κατά Ιωάννην Ευαγγελίου. Ενότητα 5». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: http://opencourses.uoa.gr/courses/THEOL101/.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

- Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:
- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

ΕΣΠΑ 2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης